

Óvodás gyermekek fejlődésének nyomon követése

Különös figyelmet fordítva azokra
a szenzitív szakaszokra,
amelyekben az egyes pszichikus
funkciók érése a legintenzívebb!

**Életkorokra
bontva:
3-4, 4-5, 5-7
évesek**

TARTALOM

- A 3–7 éves korban fejlődő képességek intenzív időszakai
- Kitöltési útmutató
- Anamnézis
- Mérés megfigyeléssel
- Mérés értékelése, elemzése, fejlesztés tervezése
- Szülői tájékoztatás időpontjai
- Összegző iskolakészültségi megállapítások (minta ennek elkészítésére)

3-4 éves korban jellemzők

Nagymozgások: járás, futás, kúszás, mászás.

Testséma: önmaga felismerése, azonosítása, testrészek ismerete, énkép.

Finommotorika: mozgását a nagy ívű vonalvezetés uralja (firka, kezdetleges emberi formák, fej-láb ember).

Szocializáció: elszakad az anyától, létrehozza első családon kívüli kapcsolatait, barátokat választ, tanulja az alkalmazkodást, helyzetekhez, társakhoz, felnőttekhez. Elindul a másodlagos szocializáció folyamata, egy másféle alkalmazkodás, az otthonitól részben eltérő normák, szabályok rendszeréhez.

4-5 éves korban jellemzők (az előzőeken túl)

Nagymozgások: finomodás, mozgások tempója, ritmusa, iránya, térbeli helyzete változik.

Egyensúlyérzék fejlődése: járás, egyik lábon állás, szökdelés, ugrálás labdagyakorlatok, ugróiskola, s különböző speciális gyakorlatok...

Szem-kéz, szem-láb koordináció: térbeli irányok észlelése: pl. test koordinált mozgása térben, téri viszonyok bemozgása, formaalakítás mozgással, különböző alakzatok végigmozgása....

Oldaliság: függőleges, vízszintes zóna alakul a mozgásos feladatok és az adott tárgyhöz viszonyított testhelyzetek gyakorlása során.

Testrészek: testrészek megnevezése, testrészek és azok funkcióinak megnevezése pontosodik.

Szocializáció: Továbbfejlődnek a társas képességek, kiszélesednek a szociális tapasztalatszerzés lehetőségei, a társak a viselkedés egyes fajtáit megerősítik, másokat pedig gátolnak. Tartósabb barátságok, együttműködési, alkalmazkodási képességek alakulnak.

5-7 éves korban jellemzők (az eddigieken túl)

Finommotorika: apró részletek kidolgozása, cselekmények, profilábrázolás megjelenése, kézműves tevékenységekben való jártasság fejlődik.

Térbeli és síkbeli irányok ismerete: balról jobbra történő haladás, az irányok, relációk automatizálódnak.

Értelmi képességek: fejlődik az érzékelési modalitások integrációja, szándékos figyelem időintervalluma, relációs szókinccs használatának képessége, koncentráció, feladattartás, problémamegoldó képesség, növekszik az ismeretszerzés igénye, emlékezet terjedelme.

Elemi gondolkodási műveletek kialakulnak: fogalomismeret, tájékozottság, összehasonlítás, megkülönböztetés, következtetés, ítéletalkotás, analízis-szintézis, konkretizálás, általánosítás, csoportosítás, osztályozás, számfogalom, téri-időbeli viszonyok szerialitás területein.

Szocializáció: óvodáskor végére egyre nagyobb jelentőségű a társakhoz, kortársakhoz fűződő viszony, a barátságok elmélyülnek, interiorizálódnak a társas viselkedés szabályai, normák, értékek, kompromisszumkészség, együttműködés, alkalmazkodás.

Kitöltési útmutató

Anamnézis kitöltése

A szülővel való beszélgetés és a családlátogatás alkalmával szerzett információk, tapasztalatok alapján a pedagógus tölti ki.

A megfigyelések

Három időponthoz kötődően (november, február, május), egyszerre három-négy gyermek figyelése a játék és a tevékenységek során, az életkori jellemzők és a szenzitív szakaszokban legintenzívebben fejlődő képességeknek megfelelően. A táblázatban a gyermekre jellemzőket X jellel kell jelölni. A gyermeket az ismételt megfigyelésekkor nemcsak az életkori jellemzőkhöz, hanem önmagukhoz is kell hasonlítani.

Elemzés, értékelés, fejlesztési tervek, tevékenységek

Az adatokból kapott értékek a pillanatnyi állapotot tükrözik, láthatóvá válnak a gyengébb területek és az erősségek is, de ezek nem tendencijellegek. A többszöri megfigyelés eredménye és elemzése után pedig a lemaradás és az ugrásszerű fejlődés megfogalmazható. Ezen információk birtokában jelölhetjük meg a fejlesztendő területeket, illetve a területek fejlesztését elősegítő tevékenységeket, játékokat és nevelési módszereket. Az egyé-

ni fejlesztési tervek a pedagógiai programra épülnek, illetve az óvodapedagógus egyéni módszertani kultúrájára, kreativitására. Ha a fejlesztés, illetve a lemaradás, vagy a kiemelkedő képesség meghaladja a kompetenciánkat, akkor szakember segítségét kérjük.

Összegző megállapítások, szülői tájékoztatás az iskolakészültségre vonatkozóan

A szülői tájékoztatás, illetve az iskolakészültség dokumentálására készített összegzés, jellemzés a gyermekről a megadott szempontrendszer alapján készíthető el. Kétféle eredménye lehet, egyik, mely szerint a gyermek alkalmas az iskolakezdesre, vagy javasoljuk az iskolakezdes kitolását egy évvel. Az összegzés célja a szülő döntésének megkönnyítése. Ha az óvodapedagógus és a szülő is bizonytalan a döntést illetően, kérhetik a nevelési tanácsadó segítségét is. Ha a fejlődést nyomon követő dokumentumok alapján a gyermek nem iskolaérett, akkor az óvoda vezetője dönt a halasztott iskolakezdesről, és újra az 5–7 évesek táblázatát használjuk a fejlődés nyomon követésére. (Ha a döntéssel a szülő nem ért egyet, és ő vagy a pedagógus kéri, nevelési tanácsadóhoz fordulhat az iskolaérettség megállapítását kérve. Abban az esetben, ha nyolcadik életévére is óvodai nevelést javasol a pedagógus, szakértői bizottság vizsgálatát kell kérnie, az ő szakmai javaslatával maradhat a gyermek az óvodában.)

Anamnézis adatlap

A gyermek neve: ..... Becenév: .....

A gyermek születési éve: .....

Szülők életkora: ..... Foglalkozása: .....

Iskolai végzettsége: alapfok – középfok – felsőfok

Testvérek száma: ..... neme: ..... életkora: .....

Ő hányadik gyermek a családban? .....

Család életkörülményei: teljes család egyszülős család adaptált gyermek

Lakáskörülmények: családi házban élnek lakótelepi panellakásban albérletben laknak
nagyszülőkkel együtt élnek több generáció él együtt csak a szűk család él együtt
komfortos a lakás komfort nélküli a lakás

A terhesség lefolyása: normális veszélyeztetett terhesség

Születési körülmények: születés normál időre korábban született túlhordta a gyermeket

Szülés lefolyása: komplikációtól mentes komplikáció lépett fel

Táplálkozás: Meddig szopott? .....

Étvágya: rossz evő válogatós jó étvágyú

Önállóan étkezik-e? .....

Alvási szokások: Jó alvó volt-e csecsemőkorában? Igen nem

Anyával alszik egyedül egyéb

Alváshoz eszközt használ ringatja magát

Délután otthon: nem alszik változó rendszeresen alszik

Szobatisztasága megbízható-e? Teljesen szobatiszta Néha alvásakor bevizel

Csak éjszaka vizek be néha Néha beszél

3-4 éves gyermekek megismerésének, fejlődésének nyomon követése

A legintenzívebben fejlődő képességek 3-4 éves korban

Nagymozgások: járás, futás, kúszás, mászás.

Testséma: önmaga felismerése, azonosítása, testrészek ismerete, énképe.

Finommotorika: mozgását a nagy ívű vonalvezetés uralja (firka, kezdetleges emberi formák, fej-láb ember).

Szocializáció: Elszakad az anyától, létrehozza első családon kívüli kapcsolatait, barátokat választ, tanulja az alkalmazkodást, helyzetekhez, társakhoz, felnőttekhez. Elindul a másodlagos szocializáció folyamata, egy másféle alkalmazkodás, az otthonitól részben eltérő normák, szabályok rendszeréhez.

FIZIOLÓGIAI JELLEMZŐK, BIOLÓGIAI SZÜKSÉGLETEK						
				nov.	febr.	máj.
A gyermek fizikuma korához képest	Gyenge					
	Közepes					
Egyéb megjegyzések:	Erős					
A biológiai szükséglet zavarai	Bevezelés csak alváskor					
Egyéb megjegyzések:	Bevezelés néha napközben					
	Beszékelés					
	Visszatartás					
	Egyéb székeléssel kapcsolatos probléma					
	Nincs					
A gyermek étkezése	Étkezési zavarral küzd					
Egyéb megjegyzések:	Felnőtt segítségével étkezik					
	Sok segítséggel étkezik					
	Segítséggel étkezik					
	Kis segítséggel önállóan étkezik					
	Önállóan étkezik					
A gyermek higiénés Tevékenysége (WC, mosdó)	Felnőtt segítségével végzi el a tevékenységet					
Egyéb megjegyzések:	Sok segítséget igényel					
	Segítséget igényel					
	Önállóan végzi el a tevékenységet					
Öltözködés során	Felnőtt öltözteti					
Egyéb megjegyzések:	Sok segítséget igényel					
	Segítséget igényel					
	Kevés segítséget igényel					
	Önállóan végzi a tevékenységet					

Mozgásfejlődés folyamata:

Mikor fordult át? ..... Mikor ült fel? .....

Kúszott-e? ..... Mászott-e? ..... Mikor állt fel?

Mikor indult e? .....

Mikor kezdett el beszélni? .....

Jelenleg, hogyan beszél?

Nem beszél mutogat beszéde érthetetlen szavakat mond mondatokban fejezi ki magát

Szereti-e a mesét? ..... Mi a kedvence? .....

Szeret-e mozogni? ..... Lépcsőn biztonsággal közlekedik-e? .....

Van-e állandó betegsége? .....

Van-e mozgásszervi, érzékszervi sérülése? .....

Volt-e balesete? .....

Volt-e már kórházban? .....

Volt-e jelentősebb időszak, amikor a szülőktől távol volt? .....

Van-e valamilyen allergiája? ..... Hajlamos-e lázgörcsre? .....

Volt-e bölcsődés? ..... Mikortól? .....

Hány évig? ..... Szeretett-e bölcsődébe járni? .....

Bölcsődei beszokás jellemzői: Könnyen beszokott nehezen szokott be hosszú idejű volt a beszokás

Mi a kedvenc játéka? .....

Kivel szokott játszani? .....

Mikor szokott dühös lenni? .....

Hogyan nyilvánul meg a dühe? .....

Hogyan nyugtatható meg? .....

Vannak-e félelmei? (Pl. sötét, égzengés) .....

Pihenés során	Elutasítja a pihenést			
Egyéb megjegyzések:	Az óvodában nehezen tud pihenni			
	Átmenetileg problémás, megnyugtatható			
	Eszköz szükséges a pihenéséhez			
	Nyugodtan pihen.			
	Nehezen ébred			
	Kevés az alvásiigénye			
	Sok az alvásiigénye			
ÉRZELMI, AKARATI KÉPESSÉGEK				
A szülőtől való elválás jellemzői (beszokás)	Nem igényli a szülő jelenlétét			
	Hosszú ideig igényli a szülő jelenlétét			
Egyéb megjegyzések:	A szülő akadályozza az elválást			
	Többnyire igényli a szülő jelenlétét			
	Időnként, igényli a szülő jelenlétét			
	Egyedül jön be a csoportba			
A szülőtől való elválás tünetei	Az elválás nem viseli meg			
Egyéb megjegyzések:	Az elválás megviseli (sírás, visszahúzóds)			
	Az elválás megviseli, hosszú ideig tart			
	Az elválás többnyire nem viseli meg			
	Az elválás kicsit megviseli, rövid ideig tart			
Reakció a szülő érkezésekor (a szülő érkezésekor a szülő felé orientálódik-e)	Nem akar hazamenni, sír, s megfogalmazza			
	Várja a szülőt a nap folyamán, s nem játszik			
	Délután már várja a szülőt, igyekszik haza			
Egyéb megjegyzések:	A szülő érkezésekor a szülő felé orientálódik			
	Örömmel megy haza			
Alapvető érzelmi jellemzők	Befelé forduló, szorongó.			
	Közömbös			
Egyéb megjegyzések:	Labilis			
	Harsány			
	Kiegyensúlyozott, vidám			
Társakhoz fűződő érzelmi viszony	Lobbanékony, agresszív			
	Támadó			
Egyéb megjegyzések:	Elutasító			
	Közömbös			
	Félnék, visszahúzóds			
	Alkalmazkodó, elfogadó			

Az óvodában dolgozó felnőttekhez fűződő érzelmi viszony	Elutasító			
	Közömbös			
	Egy felnőtthez kötődő			
Egyéb megjegyzések:	Nyitott, elfogadó			
	Negatív, alkalmanként pozitív önérvényesítés			
	Pozitív önérvényesítés, kérés, egyezkedés, stb.			
MOTOROS KÉPESSÉGEK				
A gyermek mozgása életkorához képest (Nagymozgások terén)	Összerendezetlen			
	Túl mozgékony			
	Gátolt			
Egyéb megjegyzések:	Fáradékony			
	Energikus			
	Harmonikus, összerendezett			
Finommotoros mozgás	Nagy ívú vonalvezetés, firkálás jellemzi			
Egyéb megjegyzések:	Kezdetleges formaábrázolás figyelhető meg			
	Fej-láb emberábrázolás jellemző			
TESTSÉMA, ÉNKÉPE				
Önismeret, önazonosítás	Nem ismeri fel önmagát (1. szám 3. személy)			
Egyéb megjegyzések:	Önmagát felismeri, azonosítja			
	Önmagát felismeri, megnevezi (1.sz. 1.sz)			
Testrészek ismerete (Ha önmagától nem nevezi meg, kérjük, hogy mutassa meg)	Nem ismeri a főbb testrészeit			
	Részben ismeri, megnevezi a főbb testrészeit, amit nem tud megnevezni, azt megmutatja			
	Többnyire ismeri a főbb testrészeit, meg is tudja nevezni			
Egyéb megjegyzések:	Ismeri a főbb testrészeit, meg is nevezi			
	Átlagostól mélyrehatóbb a testrészek ismerete, ezeket meg is tudja nevezni			
Oldaliság (kezesség)	Kialakulatlan			
Egyéb megjegyzések:	Kevert			
	Bal oldali			
	Jobb oldali			

ÉRTELMI KÉPESSÉGEK				
A gyermek érdeklődése (ha az óvodában is megvan az érzelmi biztonság)	Elutasító, passzív, ellenáll			
	Elutasító, ellenáll, de a távolból figyel			
Egyéb megjegyzések:	Alkalmanként bekapcsolódik, felnőttel részt vesz a játékban, tevékenységben			
	Bekapcsolódik a játékba, tevékenységekbe			
	Rendszeresen bekapcsolódik a játékba, tevékenységekbe			
Gyermek játékának jellemzői	Szemlélődő, csak nézi a társak játékát			
Egyéb megjegyzések:	Társai mellett játszik			
	Az játékát, tevékenységet beszéd is kíséri			
	Gyakorló játékot játszik			
	Építő, konstruáló játékkal szeret játszani			
	Szerepjátékot játszik			
A gyermek eszközhasználata	Az eszközöket nem, vagy nem rendeltetésszerűen használja			
Egyéb megjegyzések:	Az eszközöket részben rendeltetésszerűen használja			
	Az eszközöket többségében rendeltetésszerűen használja			
Fantázia	Az eszközöket rendeltetésszerűen használja			
Egyéb megjegyzések:	Változó körülmények között is rendeltetésszerűen használja az eszközöket			
	Fantáziavilága gazdag, szárnyaló			
	Tapasztalatok hiányossága miatt szegényes			
	Fantázia világa átlagos			
ANYANYELVI KÉPESSÉGEK				
A gyermek beszéde	Nem beszél			
Egyéb megjegyzések:	Bizonyos szituációkban beszél			
	Beszél, de beszéde érthetetlen			
	Beszél, de beszédhibás			
	Tisztán, érthetően beszél			
A gyermek beszédértése	Nem érti a közléseket			
Egyéb megjegyzések:	Helyzethez kötötten érti a közléseket			
	Részben érti a közléseket			
	Többnyire érti a közléseket			
	Teljes mértékben érti a közléseket			
A gyermek beszédkedve	Fecsegő			
Egyéb megjegyzések:	Szívesen beszél, de nem kezdeményez			
	Kezdeményez, és szívesen beszél			
	Gátolt, visszahúzódik			

A megfigyelések elemzése, értékelése	A fejlesztésre irányuló tervek, feladatok, tevékenységek
November	
Február	
Május	